

mûsikîye adânmış bir **ömür**

YUSUF **ÖMÜRLÜ**'nün hayatı

ERGÜN BALCI

İÇİNDEKİLER

Sadırdan Satıra	8
Ömürlü Ağabeyimize 80. Yaş Armağanı	12
BÖLÜM 1	14
Bir Cibâli Çocuğu	17
Buruk Hâtıralar	20
Bizim Mahalle	22
Mûsikî Peşinde İlk Mâcerâ	24
“Bir Şarkı Gelir Uzaktan”	25
Nerede Yusuf’un Mûsikîsi?	28
Ne Çıkarsa Bahtına	30
“Varsın Gönül Aşkınla Harâb Olsun Efendim”	33
Tesâdüf mü?	37
“Giderim Yolum Dardır, Bu Ne Meyveli Bağdır”	39
Yusuf’un Mûsikî Âmentüsü	43
“Bağa Girdim Kamışa, Su Ne Yapsın Yanmışa”	45
Mevlâ Görelim N’eyler	48
“...N’eylerse Güzel Eyler”	51
Hey Gidi Koca Yusuf!	53
Üsküdar Mûsikî Cemiyeti’nde	55

Bir “Yahyâ Kemal” Hâtırası	58
Cibâli’yi Aşmak	60
Dönemeç	63
Kim, Kimden, Ne Öğreniyor?	65
Ezel Dostlarıyla	67
Mehmet Dede	70

BÖLÜM 2 76

“Yâ, Hazret-i Mevlânâ, Hak, Dost”	79
Konya’ya	85
“Bilmeyen, Ne Bilsin Bizi, Bilenlere Selâm Olsun”	87
Konya’da Gönül Şenliği	90
Hizmet Yolunda İlk Adım	93
Vakt-i Salââ, Yââ Hûûû!	94
“Nâmı Suhan u Azîz Zâtı Mesbuk İdi Çerhten Hayatı”	96
“Yâ, Sâhibe’l-Alâme, Yâ Ahmede’r-Rifâi”	98
“Varalım Kûy-i Dilârâya Gönül, ‘Hû’ Diyerek”	101
Sıkıntılar	104
Hasretle Zâr ü Zâr Gönül	107
Hoca Yusuf, Koca Yusuf, Baba Yusuf	109
Bir Dost Aynasında Yusuf Ömürlü	114
“Dost Odur ki, Yük Deminde Dest Ola”	118
Sâmiha Anne	122
Kubbealtı	131
Kubbealtı’nda Gayret, Hizmet, Himmet, Nîmet	134
Kolları Sıvayan Yusuf	143
Tasavvuf Mûsikîmizde Bir Hizmet Âbidesi	146
Kulağa Giden Bir Lâtîf Yol	148
İlâhiyât-ı Ken’an	151
Yusuf’un Yüreğinde Bir İnce Sızı	153
“...İtibârım Varsa Sendendir”	158

BÖLÜM 3	162
“Vay Gönül, Vay Bu Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül”	165
“Bilmiyorum Bana N’oldu”	166
“Bir Korku Düştü Canıma”	169
“Gördü Gözüm Dost Yüzünü, Kamu Yas, Dügündür Bana”	171
“Dilim Tetiği Bozuldu, Allah Sana Sundum Elim”	173
“Her Şey Bu Zaman Evinde Nâçar Geçer”	176
“Üftâdenim, Mecbûrunum”	180
“Ettim Bu Dügâh-Kâr’ı Ehibbâya Hediye”	183
“Yeniden Eski Muhabbetleri Tecdid Edelim”	185
Şimdi, Mûsikîşinas Yusuf Diyor ki;	190
Bitiriş.....	195
Besteleri	197
Neşredilen Eserleri	198

SADIRDAN SATIRA...

Gökten düşen üç elmanın ikisi benim...

Çünkü çok sevgili ve pek muhterem Ergun Balcı (Acaba Ergun Ağabey mi demeliydim?..) “Mûsikîye Adanmış Bir Ömür - Yusuf Ömürlü’nün Hayatı”nı okudum. Bir elma...

Ve hemen her satırında -müsamaha ne demek?- haddim olmasa da takdîr ve gayr-ı ihtiyârî hayranlıkla, kalemine sağlık dedim. İkinci elma...

Ne mutlu, isminin müsemması olanlara... Ergun **Balcı**... Kaleminden de dilinden de **bal** damlıyor, sızıyor, akıyor, birikiyor... Eee tabii, gönlü kovan kovan; yüreği petek petek... Başka türlü nasıl olurdu da “Gönül Telimizi Titretenler”den olurdu?

Haftada bir defa yirmi dakikacık idi, “Gönül Telimizi Titretenler”. Zâhiren ne kadar az ve fakat ne kadar kesif... Gönül telinin titremesi tam bir hafta devam ediyor. Bâzen işyerinde, bâzen de bilhassa, sırf beraber dinlemek için merhum hocam kitapçı Salâhaddîn Demirtaş’ın Süpürgeci Han’daki dükkânında titretirdik gönül telimizi. Yirmi dakikacık süren programdan alınan yüksek haz, programın bitmesinin hüznünü hep bastırırdı. Ve Ergun Balcı’nın “Gönül Telimizi Titretenler” programı nice gönüller uyandırırdı. Sûr-ı İsrâfil gibi...

Ve Yusuf **Ömürlü**. O da isminin müsemması. O, bir mîmâr, yâni ömürlendirici. “Ömr” kökünden gelen “mâmûr”, ömürlendirici demek, ömürlü demek; aynı kökten gelen “ta’mîr”, ömürlendir-

me, ömür uzatma demek. “Mîmâr” ise ömürlendirici. “Mîmâr” Yusuf, nice gönüller ömürlendirdi “Fenn-i Şerîf Mûsikî” ile. Evet, Yusuf, “mîmâr”. Ekrem Hakkı Ayverdi de “mîmâr”. Mübârek ömürlendiriciler, ömür katanlar.

Sevgili ve âziz dostum, kardeşim, arkadaşım Sinan Uluant, bu elinizdeki kitaptan bahsedip bir yazı yazmamı istediğinde, nasıl bir hissiyât içinde kaldım? İzâh edemiyorum. Ergun Balcı'nın, senelerdir hasretini çektiğim Türkçesine yeniden kavuşmanın sevinci mi? Mevzûun, Yusuf Ömürlü oluşunun verdiği heyecan mı? Yusuf Ömürlü'ye olan bir kadirşinâslık âbidesinin huzûrundaki hayranlık mı? Bu kitapta yazımın bulunacak olmasının verdiği, haddimi aşılıyor olmak korkusu mu? Üsküdar Mûsikî Cemiyeti'ndeki Yusuf Ağabey, Yusuf Hoca ve Cemiyet'ten sonra Kubbealtı Neşriyâtından Y. Mîmâr Yusuf Ömürlü'nün yayına hazırladığı (bedeli, bir ömür tahsîs etmek demek olan hazırlama) “İlâhîler” ciltleri...

Haa anladım. Anlayamayacağım... Ooh... Anlayamayacağımı anladım neden, nasıl ve neler hissettiğimi...

Aşk, sevginin cünûn (delilik değil, cünûn) şûbesi imiş.

Akla, akılla vedâ etmek gerekirmiş. Bundan sonraki satırlar akılla değil (sanki evvelkiler akılla mı imiş?) cünûnla... Aşkla...

İlâhî. Adı üstünde -zâmâne tâbiriyle- tanrısal, demek. İlâh'a âit, Allah'a âit, Allah'lı.

İlâhî'ye yapılan her hizmet (bestelemek, okumak, çalmak, dinlemek) Allah'a arz edilen bir hizmet... Ve bir erenler deyişi: “Zâyî olmaz hizmetinin zerresi...”

Merhum Hocam Albay Salâhaddîn Gürer'den, Eyyûbî Ali Rıza Bey'in (Şengel) iki defter halinde toplayıp tespit ettiği ilâhî notaları olduğunu ve bu defterlerden birinin kendisinde bulunduğunu (diğerinin ise yine merhum hocam Hâfız Hüseyin Tolon'da olduğunu) öğrenmiştim. Merhum Azîzim Muzaffer Ozak Efendimin de ricalarını araya koyarak Zâkir başı Albay Salâhaddîn Bey'den bu defterin fotokopisini müsâadelerini niyaz ettim. Müsâade buyurul-

du. O zamanın tekniğiyle, özel eczalı, pembemsi kâğıtlara fotokopileri aldım ve karınca karınca istifâde ettim. Ama mûsikînin ancak “fem-i muhsîn”den tahsil edilmesi icap ettiği öğretildiğinden, Salâhaddîn Bey’den de ayrıca meşk ettim de yetmedi... İçime bir ateş düştü. Aaah, ne olurdu bunlar basılıp neşredilebileydi...

Ve bir gün... “İlâhî”leri gördüm. “Bir takla atmadığım kaldı” değil, takla bile attım sevincimden. Ve Rabb’ime hamd ü senâ ettim. Ve hemen niyâza durdum:

“Bu Kubbealtı’nı önce fikren, sonra fiilen (önce mânen, sonra maddeten) kuranları ve yaşatmakta olanları; kitaptaki eserlerin nutuk ve beste sahipleri ile icrâkârlarını, Ali Rıza Bey’i, Salâhaddîn Bey’i, Yusuf Ağabey’imi, Yusuf Hocamı, -çok yuvarlak sloganlaşmış lâf olarak değil- bütün emeği geçenleri (kitabın mürekkebinin imâl edenlerden, kâğıdını taşıyan hamallara kadar) iki âlemde de âziz eyle, cümlesinin derecâtını âlî eyle, bizlere kıymet bilmeyi ihsan ve lûtf eyle Yâ Lâtif ü Yâ Kerîm ü Yâ Ganî, dünya dirilerinin Rahmân’ı âhiret dirilerinin Rahîm’i.

Ve bu niyâzımda hâlen sâbitim.

“İlâhîler”in arkası geldi, dokuz cilt oldu. 1007 ilâhî... (sanki 1001 gece masalı...)

Pembemsi fotokopi kâğıtları meğerse zamana dayanıklı değilmiş. Portreler, notalar, güfteler uçtuuu gitti. Ama Yusuf Ömürlü’nün kitapları duruyor, yok, yanlış oldu. Durmuyor, yürüyor, yükseliyor. Evet, durmuyor, çünkü o eserler icrâ ediliyor. Yürüyor, çünkü gençler de öğreniyor. Yükseliyor, çünkü -tekrar olacak ama- adı üstünde ilâhî; her okuyanı, dinleyeni yükseltir.

Hâlen hizmetkârı olduğum Türk Tasavvuf Mûsikî ve Folklorunu Yayma ve Yaşatma Vakfı’nın da üç ilâhî notası kitabı neşredildi. İlki 1984 yedi makamda (nefsin yedi mertebesinin geçkileri gibi) onar taneden yetmiş ilâhînin bulunduğu “İlâhîler”. İkincisi, 1991 Yunus Emre Sevgi Yılı münâsebetiyle Kültür Bakanlığı’nın bastığı “Yunus Emre İlâhîleri Güldestesi” ve sonuncusu da 1994’te Cenâb-ı Hakk’ın 99 esmâsı benzetmesiyle “99 Makamda 99

İlâhî”. Ayrıca 1997’de seksenden fazla notanın yer aldığı “Doğumdan Ölüme Mûsiki” isimli kitap.

Kubbealtı’ndan bir başka kuruluşun neşriyatı bunlar. Ama örneği, misali, yol göstericisi, ışık tutucusu Kubbealtı’nın “İlâhîler”i. Ve Yusuf Ömürlü. Yâni Yusuf Hoca’nın ve Kubbealtı’nın nota neşriyatı hizmeti, bir başka kuruluş tarafından da olsa devam ediyor. Gelin de tekrar etmeyin o güzelim erenler deyişini: “Zâyi olmaz hizmetinin zerresi”.

Merhum bestekâr-şâir Mustafa Nâfiz Irmak pek çok gerçek mûsikîşinas gibi bir Tanbûrî Cemil Bey hayrânı idi. Kendisine bir gün şaka yollu, filân zât Cemil Bey için, “Canım o kadar da değil, fazla mübâlağa ediliyor, ben de anlamıyorum.” demiş, “Ne dersiniz hocam?” diye sorulduğunda, Türkçemize hiciv yolu ile de çok hâkim olan Mustafa Nâfiz Bey’in: “Cemil Bey’i o da mı anlasın?” diye cevap verdiğini işitmişim.

Evet, herkes her şeyi anlayamaz. Cenâb-ı Pîr Ümmî Sinân Hazretleri’nin buyurdıkları gibi:

*Sarrağ gerek gevhere
Nâdân bilesi değil.*

Herkeste altın ayârı ölçecek mihenk taşı yok. Bâzı mihenk taşı sâhiplerinde de ayârı ölçülecek altın yok.

Herkes, kendi kabını doldurmaktan mes’uldür.

Ergun Balcı’nın tavsife sığmaz Türkçesini; “Fenn-i Şerîf-i Mûsiki”-ye tahsîs ve terk edilmiş bir ömrün ifâdesi ve canlı âbidesi olan Yusuf Ömürlü’yü ben de kendi mikdârımcâ idrâk edip, kendi kabımcâ doldum.

Her zaman değil ama bazen dolmak susmak demektir.

Avazı çıktığı kadar susmak... Ve...

Sûkûn mûsikîsini icrâ etmek ve dinlemek...

Ömer Tuğrul İnançer

ÖMÜRLÜ AĞABEYİMİZE 80. YAŞ ARMAĞANI

İcrâ ettiği meslek veya sanat hakkında düşünen, yeni fikirler geliştirebilen, daha da önemlisi fikirlerini üslûplu bir şekilde ifade etme mahâretine sahip olanlara her zaman hayranlık duymuşumdur. Bakarsınız, adam büyük sanatkârdır fakat sanatı hakkında iki cümleyi bir araya getirip konuşamaz. Hele bazıları vardır ki kâğıt ve kalemde adeta korkar, dilekçe yazarken bile hafakanlar geçirir. Günlük tutarak yahut hatıralarını yazarak yaşadıklarını, bildiklerini, düşündüklerini kayda geçirip zengin tecrübelerini gelecek nesillere aktarmayanlar, bana sorarsanız, içinden çıktıkları topluma ve ülkelerine borçlu olarak gitmektedirler.

Aziz ağabeyim Ergun Balcı'nın *Mûsikîye Adanmış Bir Ömür - Yusuf Ömürlü'nün Hayatı* adlı biyografisini okurken bunları düşündüm. Daha önce de *Nevzad Atlığ - Mûsikîmizle Övünmemiz İçin* (2004), *Mehmet Dede* (2007) ve *Gülün İçinde Bülbül Sesi Var: Bakırköy Mûsikî Konservatuvarı'na Güzelleme* (2013) adlı eserlerini okuduğum Ergun Balcı, hayatını Türk Mûsikîsi'ne vakfetmiş kudretli bir mûsikîşinas olduğu kadar usta bir yazar ve seçkin bir aydındır da.

Şunu unutmamak gerekir ki, okunabilir bir biyografi ciddi bir emek, titiz bir işçilik ve yazı ustalığı ister. Hele yazdığınız yaşayan birinin biyografisi ise son derece dikkatli ve mahâretli olmanız gerekir. Ergun Bey'in Nevzad Atlığ ve Yusuf Ömürlü biyografilerinde bu mahâreti gösterdiğini tereddütsüz söyleyebilirim. Bu iki

biyografiyi okuduğunuz zaman, sadece hayatları anlatılan şahsiyetler hakkında değil, onları yetiştiren şartlar, sanat ortamları, insan ilişkileri hakkında da çok değerli bilgiler ediniyor, adeta onlarla birlikte yaşıyorsunuz. Rahat, sıcak, okuyucuyu lüzumsuz süsler ve slp oyunlarıyla aldatan değer, samimiyetiyle sarıp sarımalayan bir Türkçe...

Cibâli’de dar gelirli bir ilenin çocuğu olarak doğup (1936) büyüyen Yusuf ömürlü, bir yandan Güzel Sanatlar Akademisi’nde mimarlık okurken, bir yandan da Arif Sami Toker’le başladığı mûsikî çalışmalarını şkdar Mûsikî Cemiyeti’nde devam ettirmiş ve sonunda Kubbealti Kültür ve Sanat Vakfı’nın Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi’ndeki merkezini adeta bir konservatuara çevirerek yüzlerce ğrenci yetiştirmişti. Sâmiha Ayverdi, Ekrem Hakkı Ayverdi, İlhan Ayverdi ve Nihad Sami Banarlı gibi büyük insanlarının yaktıkları bu kültür ocağındaki ateşin sürekli canlı kalmasında büyük emeği olan stdımız, böyle güzel bir armağanı çoktan hak etmişti.

İlk baskısı 2003 yılında yapılan bu güzel kitabın gözden geçirilmiş dördüncü baskısı, Yusuf ömürlü’ye anlamlı bir 80. yaş hediyesidir. Aziz stdımızın çok daha uzun “mrl” olmasını temenni ediyor, Ergun Balcı beyefendiyi tebrik ediyorum.

3 şubat 2016
Beşir Ayvazoğlu

Kubbealtı'nın dar koridoruna sığışan mûsikî tiryâkileri, "Dermân arardım derdime, derdim bana dermân imiş." sözleriyle başlayan ilâhîyi gönül hânelerine ileten mûsikî topluluğuna saygılı bir sessizlikle teşekkür ediyorlar. Topluluğu yöneten Yusuf Ömürlü, bastonuna dayanarak oturmakta olduğu sandalyeden ayağı kalkıyor. İnmeli sağ kolu ve ayağının bozduğu dengesini korumaya gayret ederek, bu içten teşekkürlere yüzünün sâdece sol tarafındaki vakarlı tebessümle karşılık veriyor. İlk sırada oturanlardan Kâinat Hanımefendi'yi, Sâmiha Anne'sini, İlhan, Meşküre ve Türkân Abla'larını uzun kirpikli, iri gözlerini kapayıp, eğik boynuyla selâmlıyor; belki de bu esnâda, kullanamadığı sağ elini yüreğinde şiddetle hissederek büyük bir huzurda olmaktan duyduğu doyumsuz hazza şükrediyor.

Kim bilir?

BÖLÜM 1

“Mûsikî, belki herkes için bir tesellî, bir şifâdır fakat sizin için bir zarûret, muhakkak bir ihtiyaçtır.”

Sâmiha Ayverdi, Yolcu Nereye Gidiyorsun, 1997, s. 333

BİR CİBÂLİ ÇOCUĞU

Yusuf Ömürlü 1936 yılında İstanbul'un, Küçükpazar'ında doğuyor. Bayburtlu Mehmet Efendi'yle, Karadeniz yöresinden Hatice Behire Hanım'ın ikinci evladı. Bir de hiç unutulmayan, hep sevgiyle, özlemlerle hatırlanan Gönül abla ve erkek kardeş Zeki var. Tahtakale, Hacıkadın, Zeyrek derken; sokakları dar, ahşap evleri bol, fakiri çok, "Cibâli"ye yerleşiyorlar. Baba, Mehmet Efendi, bir ticarethânedede çalışıyor.

Yusuf Ömürlü, farkına varılmayan yoksulluklar içinde geçen "Cibâli"li yıllarından *(duygusallığın hiçbir çeşidini, geçmişe özlem özentisini, hatta, müzisyen duyarlılığını bile kullanmadan)* şöyle ediyor:

"Babamın kazancı azdı. Günlük ihtiyaçlarımızın en gereklilerinden ancak bir kaçını sağlayabilir, elimizde olanlarla yetinirdik. Paraya bağlı en ufak bir lüksümüz yoktu. Böyleyken, hem annem, hem babam okul masraflarımızdan kaçınmazlardı. Eğitimimiz için her türlü fedakârlığa hazır olduklarını bilirdik. Elbette, bana küçük gelen elbiseler, ufak onarımlarla erkek kardeşime giydirilirdi. Zâten o yıllarda, Türkiye'nin büyük bir çoğunluğu, geçinebilmek için aynı titizliği göstermek zorundaydı."

Yusuf, "O yıllarda" derken, II. Dünyâ Savaşı'nın 1939'dan başlayıp, 1945'e kadar süren, yokluk yıllarını söylüyordu. Türkiye savaşa katılmamasına rağmen, savaşın bütün zorluklarını yaşıyor, sıkıntılarını çekiyordu. Sessiz, sabırlı, acılara, tasalara dayanıklı, halkın helâli, haramı bilen kesimi, harbin kazanç arttırma fırsat-

larını gözetmeyip elinekinde, nasîbine râzî oluyordu. Kuşkusuz, Yusuf da bu tok gözlü insanların arasına girmenin ilk tâlimlerine, “O yıllarda” başlamıştı:

“Bazı akşamlar babam, büyük bir ihtimâlle aylık (*Evcek*, ‘maaş’ derdik.) aldığı günün akşamı, eve ufak paketlerle gelirdi. Sabırsızlıkla açılmasını beklediğimiz paketlerin birinde, biz çocuklar için alınmış kuru yemişler olduğunu bilirdik. İğde, kabuklu yer fıstığı, leblebi, üzüm, kabak çekirdeği, sakız leblebisi değişmeyen türlerdi. Arada bir kavrulmuş fındık içiyle, Antep fıstığının geldiği de olurdu. Hele bir keresinde kuru hurma gelmiş ve biz üç kardeşi epey şaşırtmıştı.

Annemizin su bardağıyla bölüştürdüğü yemişleri, üç kardeş odanın ortasına serdiğimiz bir örtü üzerinde yedik. Ama eve gelen misafir çocuklarıyla yemişler bölüştürülmez, serili örtünün üzerine konulmuş büyükçe bir sahandan alınıp, yenilirdi. Yemiş yemeyi oyuna dönüştürdüğümüz de olurdu. Avuç içine alınan yemiş sayısının, ‘tek mi, çift mi?’ olduğu sorulur, cevaba göre avuç içindeki kadar alınır ya da verilirdi. Elbette arada bir sayı anlaşmazlığı olur, büyüklerden çekinildiği için, yarı fısıltıyla başlayan tartışma giderek çekişmeye, hatta itişip kakışmaya dönüşürse de, büyüklerin kınayıcı, net ve itiraz kapalı uyarısıyla hemen sâkinleşilirdi. Elbette bu uyarı, daha çok ev sâhibinden, kendi çocuğuna yöneltilmiş olurdu.

Zâten, mahallemizde patırtı, gürültü pek olmaz, çocuk kavgaları, âile ilişkilerine zarar vermezdi. Bir keresinde, karşı komşumuzun benden iki yaş büyük oğlu, attığı taşla başımı yarmıştı. Beni kanlar içinde görmesiyle korku ve dehşete kapılan rahmetli annemin, o hâlinde bile,

‘İnşallah sen, ona bir zarar vermemişsindir.’

deyişini hiç unutamam.”

Yusuf Ömürlü, “O yıllarda” çevresinde yaşanan insâniyeti, çocuk gönlüyle böyle tespit etmiş ve büyük bir ihtimâlle, geleceği için bu soylu duyguya en önemli yeri ayıracağını sezmişti. Öyle ki, bugün 66 yaşında olan Yusuf Ömürlü, “insâniyet”iyle anılmakta,

mûsikîye adanmış bir ömür

YUSUF ÖMÜRLÜ'nün hayatı

Ergun Balcı

"Öyle biliyordu, öyle inanıyordu, içine öyle doğuyordu ki Allah'ın inayetiyle, başlangıcı belli olmayan bir zamanda yüreğiyle perçinlendiği büyüklerinin himmetiyle, inançlı gayretiyle mutlaka iyi mûsikînin yanında olacak ve başkalarına da öğretecekti.

Bu 'iyi mûsikî' de san'at ürünü olma özelliği taşıyan, insan gönlünü yücelten, yeryüzünün çok geniş bir alanında yüzyıllardan beri çalınıp söylenen, aslî özelliklerini kaybetmemiş, millî benliğimizi kavrayan bir mûsikîydi, yani Türk mûsikîsiydi."

₺ 12,00

#musikiyeadanmışbirömür
#ergunbalcı
#nefesayınevi

